

Metafyzika

V současné době naprosto převažuje názor, že stará metafyzika už je jen záležitostí minulosti a že se s ní nedá nic podnikat. To nechť je pro nás příležitostí, abychom tohoto slova začali užívat v novém, hluboce odlišném smyslu, i když nikoliv zcela bez historických souvislostí. Především se vrátíme k možnostem, jež nám nabízí samo řecké slovo, i když vzniklo, jak je všeobecně známo, jako knihovnické označení souboru neúplných textů, který zůstal sice pohromadě, ale bez názvu. Tak jako se na původ termínu neohlížela středověká filosofie, nemusíme se na něj dnes ohlížet ani my. Raději přihlídneme k nejstarším konotacím filosofického užití slova FYSIS, a i zde budeme ovšem vybírat. Toto substantivum je odvozeno od slovesa FYEIN, resp. od jeho mediálního tvaru FYESTHAI, což znamenalo roditi resp. roditi se a také růsti. Budeme tedy napříště význam tohoto slova spojovat jen s tzv. pravými jsoucnými (tj. vnitřně integrovanými jsoucnými, tedy „celky“, nikoli hromadami čili pouhými agregáty). Toto chápání podepřeme ještě poukazem na Hérakleitův zlomek (), v němž je FYSIS věcně spjata se smrtí, tedy THANATOS. Půjde převážně o živé bytosti (organismy), ale budeme otevřeni těm myslitelům, kteří připisují povahu vnitřně sjednoceného celku také nižším, tedy před-živým jsoucným (počátkem století to byl např. William Stern, který užil termínu „Person“, tedy „osoba“, nebo v polovici století Pierre Teilhard de Chardin, jenž dával přednost slovům „unité naturelle“, tedy „přirozená jednotka“). My budeme ve všech těchto případech mluvit o „subjektech“, takže je zřejmé, že tomuto slovu dáváme jiný než dávný, ale také jiný než dnes běžný význam (smysl tohoto slova v našem užití ještě náležitě upřesníme). Metafyzika v našem novém významu bude chápána jako filosofická disciplína, která se neomezuje na předmětné (objektní) stránky skutečností, ale bude se systematicky zabývat také jejich vnitřními (subjektními) stránkami, a ovšem kromě toho také tzv. ryzí nepředmětností. Metafyzika se tak přestane omezovat na výzkumy ontologické (týkající se výhradně jsoucen), ale bude si muset vybudovat také svou méontologii, aby se mohla systematicky, kriticky a tedy principiálně zabývat skutečnostmi, které nemohou být redukovány na pouhé předmětnosti anebo které vůbec nemají předmětnou stránku.

(Písek, 981127-2.)